

Σειρά ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐμπομπῶν τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων"

ἀπὸ τὸν ραδ.σταθ.Μακεδονίας Ε.Ι.Ρ.

Ἐμπομπή 52 26-9-1970

ΣΗΜΑ

Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι.-Λαογραφικὴ ἐμπομπὴ τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων".-Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια Στάθη Εὐσταθιάδη.

. σέ μακρόσυρτο ἦχο,κουδούνια κ.λ.π.

Ἄντίλαλοι...ἀναμνήσεις...νοσταλγίες...καημοὶ

. σέ γοργό ρυθμό, ἠρωτικό

Ἀθάνατοι ποντιακοὶ θρύλοι καὶ παραδόσεις

. τὸ σῆμα σβῆνει

Ο.- Στὸν ποντιακὸ ἑλληνισμό τῶν περιοχῶν Βατοῦμ καὶ Σοχοῦμ εἶναι ἀφιερωμένη ἡ σημερινή μας ἐμπομπή.

. λύρα σέ ὑπόκριση

Ἡ πόλη τοῦ Βατοῦμ εἶναι μεγαλύτερη σέ πληθυσμό ἀπὸ τὴν πόλη τοῦ Σοχοῦμ. Ὅμως, στὴν περιοχὴ Σοχοῦμ ὑπῆρχαν περισσότερα ἑλληνικά χωριά, ~~ὅ~~ ξεπερνοῦσαν τὰ τριάντα. Στὴν περιοχὴ Βατοῦμ ὑπῆρχαν μόνον ὀκτώ ἑλληνικά χωριά.

Καὶ στίς δύο αὐτές περιοχές ὁ ποντιακὸς ἑλληνισμὸς κράτησε πιστὰ τίς παραδόσεις.

. ἡ λύρα σταματᾷ

Ἡ πόλη τοῦ Βατοῦμ εἶναι κτισμένη πρὸς τὸ βορειοἀνατολικὸ τμήμα τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Πιο βόρεια βρέσκειται τὸ Σοχοῦμ, ποῦ εἶναι ἐπίσης παραθαλάσσια πόλη.

Καὶ οἱ δύο αὐτές πόλεις μὲ τίς περιφέρειές τους ἀνήκουν σήμερα στὴ Ρωσία. Εἶναι μ περιοχές τοῦ Κραυκάσου. Δέν ἦταν ὅμως πάντοτε ρωσικές πόλεις. Τὸ Βατοῦμ καὶ τὸ Σοχοῦμ ἦταν κοιτίδες ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Τὸ Βατοῦμ κεῖται στίς ἐκβολές ἑνὸς βραχίονα τοῦ ποταμοῦ Τσερδι, ποῦ ἡ ἀρχαία του ὀνομασία ἦταν "Βαθύς". Ἀπὸ τὴν ὀνομασία αὐτὴ πῆρε ἡ πόλη τὸ ὄνομά της. Κατὰ τὸν μεσαίωνα ὀνομαζόταν "Βάτι". Ἐπιτουρκοκρατίας καὶ ὁ ποταμὸς καὶ ἡ πόλη ὀνομάσθησαν "Βατοῦμ". Οἱ Πόντιοι ἐπρόφεραν "Πάτομ", ἀντὶ Βατοῦμ καὶ Σόχομ ἀντὶ Σοχοῦμ.

... ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ ...

Ἡ πόλη τοῦ Σοχοῦμ εἶναι κτισμένη στή θέση τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἀποικίας "Διοσκουριάδος". Ἡ περιοχή Σοχοῦμ-Βατοῦμ κατελήφθη ἀπό τοὺς ρωμαίους, ~~οἱ ὁποῖοι~~^{πού} ἐγκατέστησαν στό Βατοῦμ στρατιωτικό σταθμό, ὁ ὁποῖος ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ὠνομάσθηκε "Πέτρα".

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Βυζαντινῆς περιόδου οἱ περιοχές Σοχοῦμ-Βατοῦμ ἀνήκαν στή Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία. Καταλαμβάνονται ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸν 15ο αἰῶνα.

Τὸ 1810 οἱ Ρῶσοι καταλαμβάνουν τὸ Σοχοῦμ. Μετὰ τὸν ρωσοτουρκικό πόλεμο τοῦ 1878 καὶ τὸ Βατοῦμ περιέρχεται στήν Ρωσία, βάσει τῆς Βερολίνου συνθήκης. Τὸ Βατοῦμ μετὰ τὸ 1914 καταλαμβάνεται ἀπὸ τοὺς Τούρκους ~~καὶ πάλι~~^{γὰρ ἐπὶ} περιέρχεται καὶ πάλι ὑπὸ τὴν ρωσικὴ ἐπικράτεια τὸ 1921.

γὰρ ἐπὶ σύντομο χρονικό διάστημα

Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι κατὰ τὴν μακρόχρονη τουρκικὴ κυριαρχία στίς περιοχές Βατοῦμ-Σοχοῦμ, ὁ ποντιακὸς ἑλληνισμὸς σχεδὸν ἐξαφανίσθηκε ἀπὸ ἐκεῖ. Οἱ περιοχές ἐπανδρώθηκαν καὶ πάλι ἀπὸ Ποντίους διαφόρων περιοχῶν τοῦ Πόντου μετὰ τὸν ρωσοτουρκικό πόλεμο τοῦ 1878, καθὼς ἐπίσης καὶ στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνος.

Στίς πόλεις Βατοῦμ καὶ Σοχοῦμ, καθὼς καὶ στὰ ἑλληνικὰ χωριά τῶν περιφερειῶν τους, οἱ Πόντιοι ἰδρυσαν ναοὺς καὶ σχολεῖα. Ἀνθοῦσε ἡ ἑλληνικὴ παιδεία ἐκεῖ καὶ ἀνεδείκνυε σπουδαίους ἐπιστήμονες. Νοσταλγοῦσαν πάντοτε οἱ Πόντιοι αὐτῶν τῶν ^{τοῦ καιροῦ ἐκείνου} περιοχῶν/τίς περιοχές τοῦ Πόντου, ἀπὸ ὅπου προέρχονταν.

... ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ ...

Τὸ Βατοῦμ μαζί με τὰ ὀκτὼ ἑλληνικὰ χωριά τῆς περιφέρειας του ἀριθμοῦσε περὶ τοὺς 20.000 χιλιάδες Ποντίους. Χάθηκαν στίς ἐξορίες ἀρκετές χιλιάδες ἀπὸ αὐτοὺς. Ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς Σοχοῦμ περνοῦσε τίς 20.000.

Σήμερα, σύμφωνα με τὴν στατιστικὴ τῆς γεωργιανῆς κυβερνήσεως τοῦ ἔτους 1965, στό Βατοῦμ κατοικοῦν περὶ τοὺς 7.000 Πόντιοι. Ὑπάρχουν ἐπίσης Πόντιοι στό Σοχοῦμ περὶ τοὺς 3.000. Στὰ ἄλλοτε ἑλληνικὰ χωριά τῶν περιοχῶν Βατοῦμ-Σοχοῦμ τὸ ποντιακὸ στοιχεῖο εἶναι

σχεδόν ανύπαρκτο. Στο Βατούμ ή μόνη ελληνική εκκλησία, που λειτουργεί και σήμερα, είναι του Αγίου Νικολάου.

Σώζονται στον τόπο πολλά αρχαίαβυζαντινά μνημεία από ναούς, κάστρα, μεταλλεία κ.λ.π. Πολλά από τά κάστρα αυτά, σύμφωνα με την ποντιακή παράδοση, ανήκαν στον "Ζάρπι-Κωνσταντίν", στον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο δηλαδή.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Τό Βατούμ και τό Σοχούμ ήταν ξακουστά λιμάνια στη διάρκεια τών αιώνων. Τό ελληνικό ναυτικό δαιμόνιο έμεγαλούργησε στις περιοχές αυτές. Άλλά και στην ενδοχώρα ή φιλοπονία τών Ποντίων παρουσίασε ανάλογα επιτεύγματα.

Αναδείχθηκαν οι Πόντιοι ^{των περιοχών αυτών} ως μεταλλουργοί, έμποροι, βιοτέχνες. Καλλιέργησαν την αμπελο και τά οπωροκηπευτικά. Ήταν περίφημα τά κρασιά του τόπου. Περίφημα επίσης ήταν τά καπνά της περιοχής. Στα όρεινά οι κάτοικοι ασχολούνταν και με την κτηνοτροφία.

Ή όλη περιοχή Σοχούμ - Βατούμ με τό ήπιο κλίμα και την όραια φύση, ήταν άληθινός παράδεισος. Κυριαρχούσε εκεί τό ποντιακό στοιχείο άπόλυτα. Γι' αυτό και ό τόπος όδικαία άνομάσθηκε "Μικρός Πόντος".

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Ή πόλη του Βατούμ συνδέεται και με μία δραματική πτυχή του ποντιακού λαού. Πραγματοποιήθηκε εκεί τό 1919 ή Έθνοσυνέλευση του Πόντου. Οι αντιπρόσωποι σ' αυτήν άγωνίσθηκαν άπεγνωσμένα για την άπελευθέρωση και ανεξαρτοποίηση του Πόντου. Οι καιροί ήταν δύσκολοι. Τά αιώνια έθνικά όνειρα τών Ποντίων περίμεναν με άγωνία τη δικαίωση τους. Όμως, εύγενείς και όδίκαιοι χόθοι συγκρούσαν με συμφέροντα μεγάλων δυνάμεων. Έτσι, ή Έθνική Συνέλευση τών Ποντίων στο Βατούμ διελύθη χωρίς αποτέλεσμα. Αντί να έλευθερωθή ό Πόντος, ξεριζώθηκαν οι Πόντιοι άπό τις προαιώνιες εστίες τους.

Άλλά οι περιοχές Βατούμ και Σοχούμ θα παραμείνουν στη μνήμη τών Ποντίων ως φωτεινά έθνικοθρησκευτικά σύμβολα. Θα δίνουν την

άνταύγεια ένός φωτεινού παρελθόντος, πού μέ τήν ανάμνησή του θά ζωντανεύουν κάθε φορά οί ~~επίδες~~ για τήν επαλήθευση τών θρύλων του γένους.

Πρίν τελειώσουμε τά λίγα λόγια μας για τόν ποντιακό έλληνισμό τών περιοχών Βατούμ - Σοχούμ, θεωρούμε χρέος μας να μνημονεύουμε τις έλληνικές έφημερίδες "Αργοναύτης" και "Ελεύθερος Πόντος", πού έκιδόνταν στό Βατούμ, όπου προσέφεραν σπουδαίες έθνικές υπηρεσίες.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Αγαπητοί άκροαταί, ό Σύλλογος "Φάρος Ποντίων" αφιέρωσε τή σημερινή του έκπομπή στόν ποντιακό έλληνισμό Βατούμ και Σοχούμ. Βασίσθηκε σε ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία, αλλά και σε πληροφορίες, πού έδωσαν στόν συνεργάτη τής έκπομπής οι καταγόμενοι από τις περιοχές αυτές Ματθαίος Λαζαρίδης, ό όποιος έπεσκέφθη τό Βατούμ τό 1965, και Αγαθοκλής Σελαλίδης, στόν όποιο όφείλομε ώρισμένους από τους ^{και από τους} ~~οικοπούς~~ ^{και} σημερινής ^{και} έκπομπής. Τους εύχαριστούμε θερμώς.

Κοντά σας και πάλι τήν έρχόμενη εβδομάδα τήν ίδια μέρα και ώρα.

. Σ Η Μ Α

... σε μακρόσυρτο ήχο, κουδούνια κλπ. και άκολουθως κανονικό σήμα

Μετέδδθη ή λαογραφική έκπομπή "Ποντιακοί άντίλαλοι" του Συλλόγου "Φάρος Ποντίων". -Κείμενο & και επίμελεια Στάθη Ευσταθιάδη.

. τό σήμα σβήνει

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Τό Βατούμ κείται στις έκβολές ένός βραχίονα του ποταμού Τεσέρου, που ή αρχαία του όνομασία ήταν "Βαθός". Από τήν άνωμασία αυτή πήρε ή πόλη τό όνομά της, και τόν ποταμό άνομαζόταν "Βάντι". Καί τουρκικαίτις και ό ποταμός και ή πόλη άνομαζόταν "Βατούμ". Οί Πόντιοι έπρόφεραν "βάντι", άντί Βατούμ και Σόχουμ άντί Σοχούμ.